Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a noua)

12 septembrie 2019 * [i]

„Trimitere preliminară – Apropierea legislațiilor – Regulamentul (CE) nr. 882/2004 – Articolul 27 – Controale oficiale privind hrana pentru animale și produsele alimentare – Finanțare – Onorarii sau taxe datorate pentru controalele oficiale – Posibilitatea ca statele membre să scutească anumite categorii de operatori – Sume minime ale onorariilor”

În cauzele conexate C-199/18, C-200/18 și C-343/18,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Consiglio di Stato (Consiliul de Stat, Italia), prin deciziile din 14 decembrie 2017, primite de Curte la 19 martie 2018, în procedurile

Pollo del Campo S.c.a.,

Avi Coop Società Cooperativa Agricola (C-199/18),

C. A. F. A. R. – Società Agricola Cooperativa,

Società Agricola Guidi di Roncofreddo di Guidi Giancarlo e Nicolini Fausta (C-200/18)

împotriva

Regione Emilia-Romagna,

Azienda Unità Sanitaria Locale 104 di Modena,

A. U. S. L. Romagna (C-199/18 și C-200/18)

și

SAIGI Società Cooperativa Agricola a r.l.,

MA.GE.MA. Società Agricola Cooperativa

împotriva

Regione Emilia-Romagna,

A. U. S. L. Romagna (C-343/18),

* Limba de procedură: italiana.

CURTEA (Camera a noua),

compusă din doamna K. Jürimäe, președintă de cameră, și domnii D. Šváby (raportor) și S. Rodin, judecători,

avocat general: domnul P. Pikamäe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Pollo del Campo S.c.a., Avi Coop Società Cooperativa Agricola, de M. Giustiniani, de A. Gamberini și de M. Aldegheri, avvocati;

– pentru C. A. F. A. R. – Società Agricola Cooperativa, de M. Aldegheri, avvocatessa, și ulterior de A. Clarizia, avvocato;

– pentru Società Agricola Guidi di Roncofreddo di Guidi Giancarlo e Nicolini Fausta, de M. Giustiniani, de A. Gamberini și de M. Aldegheri, avvocati;

– pentru A. U. S. L. Romagna, de A. Lolli, avvocato;

– pentru Regione Emilia-Romagna, de G. Puliatti și de F. Senofonte, avvocati;

– pentru Comisia Europeană, de F. Moro și de D. Bianchi, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolului 27 din Regulamentul (CE) nr. 882/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind controalele oficiale efectuate pentru a asigura verificarea conformității cu legislația privind hrana pentru animale și produsele alimentare și cu normele de sănătate animală și de bunăstare a animalelor (JO 2004, L 165, p. 1, rectificare în JO 2004, L 191, p. 1, Ediție specială, 03/vol. 58, p. 216).

2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul a trei litigii între Pollo del Campo Avi Coop S.c.a și Avi Coop Società Cooperativa Agricola (cauza C-199/18), C. A. F. A. R. – Società Agricola Cooperativa și Società Agricola Guidi di Roncofreddo di Guidi Giancarlo e Nicolini Fausta (cauza C-200/18), precum și SAIGI Società Cooperativa Agricola a r.l. și MA.GE.MA. Società Agricola Cooperativa (cauza C-343/18), pe de o parte, și Regione Emilia-Romagna (Regiunea Emilia Romagna, Italia), Azienda Unità Sanitaria Locale 104 di Modena (Agenția sanitară locală din Modena, Italia) și A. U. S. L Romagna (Agenția sanitară locală 104 din Romagna, Italia), pe de altă parte, în legătură cu o decizie a acestei Regiuni care supune reclamantele din litigiile principale la plata unui onorariu pentru acoperirea costurilor ocazionate de controalele veterinare oficiale.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 89/662

3 Articolul 1 din Directiva 89/662/CEE a Consiliului din 11 decembrie 1989 privind controlul veterinar în cadrul schimburilor intracomunitare în vederea realizării pieței interne (JO 1989, L 395, p. 13, Ediție specială, 03/vol. 7, p. 202), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2004/41/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 (JO 2004, L 157, p. 33, și rectificare în JO 2004, L 195, p. 12, Ediție specială, 03/vol. 58, p. 92) (denumită în continuare „Directiva 89/662”), prevede că statele membre se asigură că controalele veterinare pe produsele de origine animală aflate sub incidența directivelor menționate la anexa A, care sunt destinate schimburilor să nu mai fie efectuate la frontiere, ci în conformitate cu dispozițiile acestei directive.

4 Această anexă A menționează în capitolul I Directiva 2002/99/CE a Consiliului din 16 decembrie 2002 de stabilire a normelor de sănătate animală care reglementează producția, transformarea, distribuția și introducerea produselor de origine animală destinate consumului uman (JO 2003, L 18, p. 11, Ediție specială, 03/vol. 46, p. 53), precum și Regulamentul (CE) nr. 853/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 de stabilire a unor norme specifice de igienă care se aplică alimentelor de origine animală (JO 2004, L 139, p. 55, Ediție specială, 03/vol. 56, p. 71).

Directiva 93/119/CE

5 Directiva 93/119/CE a Consiliului din 22 decembrie 1993 a Consiliului din 22 decembrie 1993 privind protecția animalelor în momentul sacrificării sau al uciderii (JO 1993, L 340, p. 21, Ediție specială, 03/vol. 14, p. 157) prevedea standarde minime comune pentru protecția animalelor în momentul sacrificării sau al uciderii în scopul asigurării unei dezvoltări raționale a producției, cât și pentru a facilita realizarea pieței interne a animalelor și a produselor animale.

Directiva 96/23/CE

6 Directiva 96/23/CE a Consiliului din 29 aprilie 1996 privind măsurile de control care se aplică anumitor substanțe și reziduurilor acestora existente în animalele vii și în produsele obținute de la acestea și de abrogare a Directivelor 85/358/CEE și 86/469/CEE și a Deciziilor 89/187/CEE și 91/664/CEE (JO 1996, L 125, p. 10) stabilește măsurile de control al substanțelor și al grupelor de reziduuri enumerate în anexa I la directiva menționată.

7 În acest scop, articolul 3 din această directivă, care figurează în capitolul II din acesta, intitulat „Planurile de monitorizare pentru depistarea reziduurilor sau a substanțelor”, prevede:

„Monitorizarea filierei de creștere a animalelor și a procesului de fabricare a produselor primare de origine animală în vederea detectării prezenței reziduurilor și a substanțelor vizate în anexa I [la directiva menționată] în animalele vii, în excrementele și în lichidele lor biologice, precum și în țesuturile și produsele de origine animală, în hrana pentru animale și în apa potabilă trebuie efectuată în conformitate cu dispozițiile prezentului capitol.” [traducere neoficială]

Regulamentul (CE) nr. 178/2002

8 Regulamentul (CE) nr. 178/2002 al Parlamentului European și al Consiliului din 28 ianuarie 2002 de stabilire a principiilor și a cerințelor generale ale legislației alimentare, de instituire a Autorității Europene pentru Siguranța Alimentară și de stabilire a procedurilor în domeniul siguranței produselor alimentare (JO 2002, L 31, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 8, p. 68) prevede la articolul 3, intitulat „Alte definiții”:

„În sensul prezentului regulament:

1. «legislație alimentară» înseamnă actele cu putere de lege și actele administrative referitoare la produse alimentare, în general, și la siguranța produselor alimentare în special, la nivel comunitar sau național; ea acoperă orice etapă de producție, prelucrare și distribuție a produselor alimentare și a hranei pentru animale produsă sau folosită pentru hrana pentru animale de la care se obțin produse alimentare;

[…]

3. «operator în sectorul alimentar» înseamnă persoanele fizice sau juridice care răspund de îndeplinirea cerințelor legislației alimentare în cadrul întreprinderii cu profil alimentar aflate sub controlul lor;

[…]

6. «operator cu activitate în domeniul hranei pentru animale» înseamnă persoanele fizice sau juridice responsabile pentru asigurarea respectării cerințelor legislației alimentare în întreprinderea ce operează în sectorul nutriției animalelor aflată sub controlul său.”

Regulamentul nr. 853/2004

9 Anexa III la Regulamentul nr. 853/2004 cuprinde un ansamblu de cerințe specifice. Mai precis, secțiunea 2 a acestei anexe III conține cerințe aplicabile cărnii de pasăre de curte și de langomorfe, care acoperă, printre altele, activitățile de sacrificare și de tranșare a cărnii.

Regulamentul nr. 882/2004

10 Considerentele (4), (6) și (32) ale Regulamentului nr. 882/2004 enunță:

„(4) Legislația comunitară privind hrana pentru animale și produsele alimentare se bazează pe principiul potrivit căruia operatorii din sectorul hranei pentru animale și cel alimentar au responsabilitatea, în toate etapele proceselor de producție, prelucrare și distribuție din cadrul activităților aflate sub controlul lor, să asigure că hrana pentru animale și produsele alimentare satisfac cerințele legislației referitoare la hrana pentru animale și produse alimentare relevante pentru activitățile lor.

[…]

(6) Statele membre ar trebui să asigure aplicarea legislației privind hrana pentru animale și produsele alimentare, a dispozițiilor privind sănătatea animală și bunăstarea animalelor și să controleze și să verifice respectarea cerințelor relevante cuprinse în acestea de către operatorii din sector în toate etapele de producție, prelucrare și distribuție. În acest scop, ar trebui organizate controale oficiale.

[…]

(32) Pentru organizarea controalelor oficiale ar trebui să existe resurse financiare corespunzătoare. În consecință, autoritățile competente ale statelor membre ar trebui să poată să perceapă onorarii sau taxe care să acopere costurile pe care le presupun controalele oficiale. Astfel, autoritățile competente ale statelor membre vor avea libertatea de a stabili onorarii și taxe sub formă de sume forfetare pe baza acestor costuri și luând în considerare situația specifică fiecărei unități. În cazul în care taxele se percep operatorilor, ar trebui să se aplice principii comune. Prin urmare, ar trebui adoptate criteriile pentru stabilirea nivelului taxelor de inspecție. În ceea ce privește taxele aplicabile controalelor la import, este necesar să se stabilească direct tarifele pentru principalele articole de importat, în vederea asigurării aplicării uniforme a acestora și a evitării denaturărilor comerciale."

11 Titlul I din Regulamentul nr. 882/2004, intitulat „Obiect, domeniu de aplicare și definiții" conține un articol 1, referitor la obiectul și la domeniul de aplicare, care prevede la alineatul (1):

„Prezentul regulament stabilește normele generale pentru desfășurarea controalelor oficiale în vederea verificării respectării normelor care vizează în special:

(a) prevenirea, eliminarea sau reducerea la niveluri acceptabile a riscurilor care ar putea apărea pentru oameni și animale, fie direct, fie prin mediu […]"

12 Articolul 2 punctul 1 din acest regulament definește „controlul oficial" drept „orice formă de control efectuat de autoritatea competentă sau de [Comunitate] în vederea verificării conformității cu legislația privind hrana pentru animale și produsele alimentare, precum și dispozițiile privind sănătatea animală și bunăstarea animalelor".

13 Intitulat „Controale oficiale efectuate de către statele membre", titlul II din regulamentul menționat conține un capitol I referitor la „Obligații[le] generale". În acest capitol figurează articolul 3 care privește „Obligații[le] generale cu privire la organizarea de controale oficiale", potrivit căruia:

„(1) Statele membre se asigură că efectuarea controalelor oficiale are loc cu regularitate, în funcție de riscuri și cu frecvența corespunzătoare, astfel încât să atingă obiectivele prezentului regulament, […]

[…]

(3) Controalele oficiale se desfășoară în oricare dintre etapele de producție, prelucrare și distribuire a hranei pentru animale sau alimentelor și a animalelor și produselor animale. Acestea includ controale cu privire la întreprinderile din sectorul hranei pentru animale sau alimentar, la utilizarea și depozitarea hranei pentru animale sau a produselor alimentare, la orice proces, material sau substanță, activitate sau operațiune, inclusiv transport, aplicat hranei pentru animale sau produselor alimentare și animalelor vii, necesare pentru atingerea obiectivelor prezentului regulament.

[…]"

14 În capitolul VI din titlul II, intitulat „Finanțarea controalelor oficiale", figurează articolul 26 care expune un „Principiu general" în termenii următori:

„Statele membre se asigură de disponibilitatea resurselor financiare adecvate pentru a furniza personalul necesar și alte resurse necesare pentru controalele oficiale prin orice mijloace pe care le consideră corespunzătoare, inclusiv prin impozitare sau prin stabilirea de onorarii sau taxe."

15 Articolul 27 din Regulamentul nr. 882/2004, intitulat „Onorarii sau taxe" are următorul cuprins:

„(1) Statele membre pot percepe onorarii sau taxe care să acopere costurile pe care le presupun controalele oficiale.

(2) Cu toate acestea, în ceea ce privește activitățile menționate la anexa IV, secțiunea A, și anexa V, secțiunea A, statele membre asigură perceperea unui onorariu.

(3) Fără a aduce atingere alineatelor (4) și (6), onorariile colectate cu privire la activitățile specifice menționate la anexa IV, secțiunea A și anexa V, secțiunea A nu vor fi mai mici decât taxele minime specificate în anexa IV, secțiunea B și anexa V, secțiunea B. Cu toate acestea, pe o perioadă tranzitorie până la 1 ianuarie 2008, în ceea ce privește activitățile menționate la anexa IV, secțiunea A, statele membre pot continua să utilizeze taxele aplicate în temeiul Directivei 85/73/CEE [a Consiliului din 29 ianuarie 1985 privind finanțarea inspecțiilor și a controalelor sanitar-veterinare a cărnii proaspete și a cărnii de pasăre (JO 1985, L 32, p. 14, Ediție specială, 03/vol. 5, p. 12)].

[…]

(4) Onorariile percepute în scopul controalelor oficiale în conformitate cu alineatul (1) sau (2):

[…]

(b) pot fi stabilite ca sume fixe pe baza costurilor suportate de autoritățile competente pe o perioadă dată sau, după caz, la sumele stabilite în anexa IV, secțiunea B sau în anexa V, secțiunea B.

(5) La stabilirea onorariilor, statele membre iau în considerare:

(a) tipul de întreprindere în cauză și factorii de risc relevanți;

(b) interesele întreprinderilor cu o capacitate de producție scăzută;

(c) metodele tradiționale utilizate pentru producție, prelucrare și distribuire;

(d) nevoile întreprinderilor situate în regiuni supuse unor constrângeri geografice deosebite.

(6) În cazul în care, având în vedere sistemele de autocontrol și trasare aplicate de întreprinderea din sectorul hranei pentru animale sau din sectorul alimentar, precum și nivelul de conformitate constatat în urma controalelor oficiale, pentru un anumit tip de hrană pentru animale sau produse alimentare sau activități, controalele oficiale se desfășoară cu o frecvență redusă sau astfel încât să țină seama de criteriile menționate la alineatul (5) literele (b)-(d), statele membre pot stabili onorariul aferent controlului oficial la un nivel mai mic decât cel al taxelor minime menționate la alineatul (4) litera (b), cu condiția ca statul membru în cauză să furnizeze un raport Comisiei în care să specifice:

(a) tipul de hrană pentru animale sau produse alimentare sau activitatea în cauză;

(b) controalele efectuate în întreprinderea din sectorul hranei pentru animale sau din sectorul alimentar în cauză; și

(c) metoda de calculare a reducerii onorariului.

[…]”

16 Anexa IV la Regulamentul nr. 882/2004 este intitulată „Activități și sume minime ale onorariilor și taxelor aferente controalelor oficiale în relație cu unitățile comunitare”. Secțiunea A a acestei anexe IV prevede:

„1. Activitățile care fac parte din domeniul de aplicare al directivelor 89/662/CEE, 90/425/CEE [a Consiliului din 26 iunie 1990 privind controalele veterinare și zootehnice aplicabile în schimburile intracomunitare cu anumite animale vii și produse în vederea realizării pieței interne (JO 1990, L 224, p. 29, Ediție specială, 03/vol. 8, p. 53)], 93/119/CE și 96/23/CE pentru care statele membre percep în prezent taxe în temeiul Directivei 85/73/CEE.

2. Aprobarea unităților din sectorul hranei pentru animale.”

17 Secțiunea B a acestei anexe IV prevede că statele membre percep pentru controalele referitoare la lista de produse enumerate în această secțiune sumele minime corespunzătoare pentru onorariile sau taxele enumerate în această secțiune. În această secțiune sunt fixate sume minime pentru onorarii sau taxe aplicabile inspecțiilor de abator, precum și sume minime pentru onorarii sau taxe aplicabile inspecțiilor de măcelărie.

18 Anexa V la regulamentul menționat privește „activitățile și sumele minime ale onorariilor și taxelor aferente controalelor oficiale ale mărfurilor și ale animalelor vii introduse în Comunitate” și prevede:

„Activitățile care fac parte din domeniul de aplicare al directivelor 97/78/CE [a Consiliului din 18 decembrie 1997 de stabilire a principiilor de bază ale organizării controalelor veterinare pentru produsele care provin din țări terțe și sunt introduse în Comunitate (JO 1997, L 24, p. 9, Ediție specială, 03/vol.23, p. 156)] și 91/496/CEE [a Consiliului din 15 iulie 1991 de stabilire a principiilor privind organizarea controalelor sanitar-veterinare ale animalelor provenite din țări terțe introduse în Comunitate și de modificare a Directivelor 89/662/CEE, 90/425/CEE și 90/675/CEE (JO 1991, L 268, p. 56, Ediție specială, 03/vol.10, p. 151)], pentru care statele membre percep în prezent taxe în temeiul Directivei 85/73/CEE.”

19 Secțiunea B a acestei anexe V prevede că statele membre percep pentru controalele oficiale referitoare la lista de produse enumerate în această secțiune sumele minime corespunzătoare pentru onorariile sau taxele enumerate în această secțiune.

Dreptul italian

20 Articolul 1 din decreto legislativo n. 194 – Disciplina delle modalità di rifinanziamento dei controlli sanitari ufficiali in attuazione del regolamento (CE) n. 882/2004 (Decretul legislativ nr. 194 de stabilire a modalităților de finanțare a controalelor sanitare oficiale în cadrul punerii în aplicare a Regulamentului nr. 882/2004) (denumit în continuare „Decretul legislativ nr. 194/2008”) din 19 noiembrie 2008 (GURI nr. 289 din 11 decembrie 2008) delimitează „Domeniul de aplicare” al acestui decret legislativ în termenii următori:

„1. Prezentul decret stabilește modalitățile de finanțare a controalelor sanitare oficiale, reglementate în cadrul titlului II din Regulamentul [nr. 882/2004], efectuate de autoritățile competente în vederea verificării conformității cu legislația privind hrana pentru animale și produsele alimentare, precum și cu dispozițiile privind sănătatea și bunăstarea animalelor.

2. Pentru finanțarea controalelor menționate la alineatul 1, se aplică tarifele prevăzute în anexele la prezentul decret, în conformitate cu modalitățile prevăzute la articolul 2.

3. Tarifele prevăzute de prezentul decret, care înlocuiesc orice alt tarif prevăzut pentru controalele sanitare menționate la alineatul 1, sunt suportate de operatorii din sectoarele vizate de controalele menționate la alineatul 1 […]”

21 Decretul legislativ nr. 194/2008 prevede în anexa A secțiunile 1 și 2 cuantumurile tarifelor aplicabile atât instalațiilor de abator, cât și controalelor atelierelor de măcelărie, care corespund celor care figurează în anexa IV secțiunea B la Regulamentul nr. 882/2004.

22 Pentru a aplica dispozițiile Regulamentului nr. 882/2004 și pentru a evita diferențe de tratament pe teritoriul italian, legge n. 96 – Disposizioni per l'adempimento di obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia alle Comunità europee – Legge comunitaria 2009 (Legea nr. 96 de adoptare a unor dispoziții în vederea îndeplinirii obligațiilor rezultate din apartenența Italiei la Comunitățile Europene – Legea comunitară 2009) din 4 iunie 2010 (Supliment ordinar la GURI nr. 146 din 25 iunie 2010) a modificat articolul 1 din Decretul legislativ nr. 194/2008, introducând un alineat 3bis care prevede:

„Întreprinzătorii agricoli sunt excluși din domeniul de aplicare al prezentului decret în ceea ce privește exercitarea activităților enumerate la articolul 2135 din Codul civil.”

23 Articolul 2135 din Codice civile (Codul civil) prevede:

„Prin «întreprinzător agricol» se înțelege o persoană care desfășoară una dintre următoarele activități: cultivarea solului, silvicultura, creșterea animalelor și activități conexe.

Prin «cultivarea solului», «silvicultură» și «creșterea animalelor» se înțelege activitățile care au ca obiect asigurarea și dezvoltarea unui ciclu biologic sau a unei etape necesare a acestui ciclu, cu caracter vegetal sau animal, care utilizează sau poate utiliza solul, pădurile sau apele dulci, salmastre sau marine.

Prin «activități conexe» se înțelege activitățile desfășurate de respectivul întreprinzător agricol pentru manipularea, conservarea, prelucrarea, comercializarea și valorificarea produselor obținute în principal din cultivarea solului, a pădurilor ori din creșterea animalelor, precum și activitățile de furnizare de bunuri sau de servicii prin utilizarea în principal a echipamentelor sau a resurselor întreprinderii care sunt utilizate în mod normal în activitatea agricolă desfășurată, inclusiv activitățile de valorificare a teritoriului și a patrimoniului rural și forestier, sau de primire și de cazare, astfel cum sunt definite de lege.”

Litigiile principale și întrebările preliminare

24 Reclamantele din litigiile principale sunt întreprinderi agricole care își desfășoară activitatea în domeniile creșterii, sacrificării și comercializării păsărilor de curte.

25 Printr-o decizie din 12 decembrie 2011, executivul regional din Emilia-Romagna a decis să îi supună la plata onorariilor prevăzute de Decretul legislativ nr. 194/2008, pe întreprinzătorii agricoli care desfășoară în mod special activitățile menționate în secțiunile 1 și 2 ale anexei A la acest decret, respectiv abatoarele și atelierele de măcelărie.

26 Reclamantele din litigiile principale au formulat o acțiune în fața Tribunale amministrativo regionale per l'Emilia-Romagna (Tribunalul Administrativ Regional Emilia-Romagna, Italia) împotriva acestei decizii și a deciziilor de plată subsecvente emise în privința lor. Acesta a respins acțiunea, statuând în esență că Regulamentul nr. 882/2004 nu autorizează statele membre să prevadă derogări de la obligația de plată a tarifelor veterinare.

27 Reclamantele din litigiile principale au sesizat ulterior Consiglio di Stato (Consiliul de Stat, Italia) cu un apel în vederea reformării acestei hotărâri. Ele susțin în esență, în primul rând, că reglementarea Uniunii nu ar prevedea obligarea tuturor operatorilor din sectorul agricol, în special a „întreprinzătorilor agricoli” în sensul articolului 2135 din Codul civil, la plata onorariilor aferente controalelor sanitare oficiale. Reglementarea Uniunii s-ar limita să impună statelor membre să asigure perceperea unui onorariu pentru anumite activități precum inspectarea abatoarelor și controlul caracterului operațional al atelierelor de măcelărie. Statele membre ar avea libertatea de a organiza finanțarea acestor controale potrivit modalităților considerate cele mai oportune.

28 În al doilea rând, reclamantele din litigiile principale afirmă că scutirea de la plata onorariilor ar trebui extinsă și la întreprinzătorii agricoli care desfășoară activități conexe creșterii animalelor, cum ar fi manipularea, conservarea, prelucrarea, comercializarea și valorificarea produselor obținute în principal din creșterea animalelor.

29 Sesizată în acest context, instanța de trimitere consideră necesar să se stabilească obligațiile impuse statelor membre de Regulamentul nr. 882/2004. Mai precis, Consiglio di Stato (Consiliul de Stat) ridică pe de o parte problema dacă acest regulament oferă statelor membre posibilitatea de a prevedea scutiri de la obligația de plată a unui onorariu pentru controalele sanitare oficiale.

30 Pe de altă parte ridică problema delimitării exacte a categoriei de întreprinzători agricoli care ar putea fi scutiți de plata acestui onorariu, ținând seama de o hotărâre pronunțată la 10 noiembrie 2016 de Corte di cassazione (Curtea de Casație, Italia) care consideră că cooperativele de întreprinzători agricoli și asociațiile acestora sunt „întreprinzători agricoli” în sensul articolului 2135 din Codul civil, în cazul în care, pentru desfășurarea activităților menționate la acest articol, utilizează produsele membrilor asociați sau furnizează membrilor asociați bunuri și servicii în vederea asigurării și a dezvoltării unui ciclu biologic.

31 În aceste condiții, Consiglio di Stato (Consiliul de Stat) a hotărât să suspende judecarea cauzelor și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 27 din Regulamentul [nr. 882/2004], în măsura în care prevede că, pentru activitățile menționate în secțiunea A din anexa IV și în secțiunea A din anexa V, statele membre asigură perceperea unui onorariu, trebuie interpretat în sensul că impune obligația de plată tuturor întreprinzătorilor agricoli, inclusiv în cazul în care «desfășoară activitățile de sacrificare și de tranșare a cărnii în mod accesoriu și conex activității de creștere a animalelor»?

2) Un stat poate să excludă de la plata taxelor sanitare anumite categorii de întreprinzători, deși a prevăzut un sistem de percepere a taxelor apt, în ansamblul său, să garanteze acoperirea costurilor suportate pentru controalele oficiale, sau să aplice tarife mai mici decât cele prevăzute de Regulamentul nr. 882/2004?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

32 Prin intermediul primei întrebări formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 27 din Regulamentul nr. 882/2004 trebuie interpretat în sensul că prevede că statele membre au obligația de a impune plata unor onorarii, aferente controalelor oficiale privind activitățile enumerate în secțiunea A din anexa IV și în secțiunea A din anexa V la acest regulament, și operatorilor din sectorul alimentar și din domeniul hranei pentru animale care desfășoară activitățile de sacrificare și de tranșare a cărnii cu titlu accesoriu față de activitatea lor principală de creștere a animalelor.

33 Cu titlu introductiv, din articolul 2 punctul 1 și din articolul 3 din Regulamentul nr. 882/2004, interpretate în lumina considerentelor (4) și (6) ale acestui regulament, reiese că revine statelor membre sarcina să realizeze controale oficiale menite să verifice respectarea legislației privind hrana pentru animale și produsele alimentare de către operatorii din sectorul alimentar și al hranei pentru animale în toate etapele de producție, de prelucrare și de distribuire a hranei pentru animale sau a produselor alimentare și a animalelor și a produselor de origine animală.

34 Astfel, potrivit textului articolului 26 din Regulamentul nr. 882/2004, statele membre se asigură de disponibilitatea resurselor financiare adecvate pentru a furniza personalul necesar și alte resurse necesare pentru controalele oficiale prin orice mijloace pe care le consideră corespunzătoare, inclusiv prin impozitare sau prin stabilirea de onorarii sau de taxe. În această privință, Curtea a interpretat acest articol, citit în lumina considerentului (32) al acestui regulament, în sensul că statele membre dispun de o marjă largă de apreciere pentru a genera resursele financiare adecvate pentru a furniza personalul și celelalte resurse pentru controalele oficiale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 iulie 2017, Superfoz – Supermercados, C-519/16, EU:C:2017:601, punctul 34 și jurisprudența citată).

35 În schimb, această marjă este încadrată de normele armonizate prevăzute la articolul 27 din Regulamentul nr. 882/2004, atunci când statele membre decid să impună operatorilor onorariile sau taxele avute în vedere la acest articol (a se vedea Hotărârea din 26 iulie 2017, Superfoz – Supermercados, C-519/16, EU:C:2017:601, punctul 34).

36 În această privință, din textul articolului 27 din Regulamentul nr. 882/2004 rezultă că, în timp ce alineatul (1) al acestui articol prevede că statele membre pot percepe onorarii sau taxe care să acopere costurile pe care le presupun controalele oficiale, alineatul (2) al aceluiași articol prevede că statele membre asigură perceperea unui onorariu, nu a unei taxe, care să acopere costurile pe care le presupun activitățile enumerate în secțiunea A din anexa IV și în secțiunea A din anexa V la acest regulament.

37 Rezultă că din textul clar al acestui articol 27 alineatul (2) din Regulamentul nr. 882/2004 decurge, pe de o parte, că statele membre sunt obligate să perceapă un onorariu care să acopere costurile pe care le presupun activitățile menționate la anexele respective și, pe de altă parte, că legiuitorul Uniunii nu a identificat în mod expres în acest alineat persoana obligată la plata acestui onorariu.

38 Astfel, în primul rând, în ceea ce privește activitățile menționate în secțiunea A din anexa IV la Regulamentul nr. 882/2004, trebuie să se observe că această anexă, fără să procedeze ea însăși la o enumerare a activităților în discuție, face trimitere la activitățile vizate în Directivele 89/662, 93/119 și 96/23, pentru care statele membre percep deja onorarii în temeiul Directivei 85/73.

39 În această privință, *primo*, Directiva 89/662 prevede că controalele veterinare care trebuie efectuate pe produsele de origine animală destinate consumului uman incluse în anexa A la aceasta se efectuează în toate etapele de producție, de prelucrare, de depozitare, de comercializare și de transfer al acestor produse.

40 Anexa A la directiva menționată face trimitere, pe de o parte, la Directiva 2002/99, care stabilește normele de sănătate animală care reglementează producția, transformarea, distribuția și introducerea produselor de origine animală destinate consumului uman, și, pe de altă parte, la Regulamentul nr. 853/2004, care stabilește normele specifice de igienă care se aplică alimentelor de origine animală și care precizează mai precis, în anexa III la acest regulament, normele referitoare la sacrificare și la tranșarea cărnii de pasăre.

41 *Secundo*, după cum rezultă din articolul 1 alineatul (1), Directiva 93/119 se aplică activităților de sacrificare.

42 *Tertio*, Directiva 96/23 prevede măsuri de control privind substanțele menționate în anexa I la aceasta și organizează monitorizarea filierei de creștere a animalelor și a procesului de fabricare a produselor primare de origine animală, precum și a hranei pentru animale în toate etapele de producție, de prelucrare și de comercializare a acestor produse.

43 Din aceste directive decurge că ele impun statelor membre să efectueze controale privind toate etapele filierei de producție și de prelucrare a animalelor, a produselor acestora, precum și ale filierei de producție a hranei pentru animale. Rezultă că, întrucât activitățile de sacrificare și de tranșare a cărnii sunt incluse în etapele de producție și de prelucrare a animalelor, aceste activități sunt vizate în secțiunea A din anexa IV la Regulamentul nr. 882/2004. În consecință, în temeiul articolului 27 alineatul (2) din acest regulament, aceste activități trebuie să facă obiectul plății unui onorariu obligatoriu pentru finanțarea controalelor oficiale.

44 În al doilea rând, trebuie subliniat că articolul 27 alineatul (2) din regulamentul menționat nu identifică persoana obligată la plata acestui onorariu.

45 Cu toate acestea, reiese din articolul 27 alineatul (8) din Regulamentul nr. 882/2004 coroborat cu considerentele (4), (6) și (32) ale acestui regulament că legiuitorul Uniunii a intenționat să impună plata acestui onorariu operatorilor din sectorul alimentar și din domeniul hranei pentru animale.

46 În această privință, deși Regulamentul nr. 882/2004 nu definește aceste noțiuni de „operatori din sectorul alimentar” și de „operatori cu activitate în domeniul hranei pentru animale”, articolul 2 din acest regulament face trimitere la Regulamentul nr. 178/2002, care cuprinde normele fundamentale ale legislației privind hrana pentru animale și produsele alimentare și care definește noțiunile respective la articolul 3 punctele 3 și 6.

47 În conformitate cu aceste din urmă dispoziții, constituie un operator din sectorul alimentar sau un operator cu activitate în domeniul hranei pentru animale persoana fizică sau juridică care răspunde de îndeplinirea cerințelor legislației alimentare în cadrul întreprinderii cu profil alimentar sau care operează în sectorul nutriției animalelor aflate sub controlul său.

48 În conformitate cu articolul 3 punctul 1 din Regulamentul nr. 178/2002, legislația alimentară cuprinde toate actele cu putere de lege și actele administrative referitoare la produse alimentare, în general, și la siguranța produselor alimentare în special, adoptate în dreptul Uniunii sau în dreptul național, și acoperă orice etapă de producție, de prelucrare și de distribuție a produselor alimentare precum și a hranei pentru animale.

49 Rezultă de aici că orice persoană fizică sau juridică care este obligată să respecte această legislație alimentară în cadrul activității sale trebuie să fie calificată drept „operator din sectorul alimentar” sau drept „operator cu activitate în domeniul hranei pentru animale”.

50 În acest context, împrejurarea că activitatea de sacrificare și de tranșare a cărnii este desfășurată cu titlu accesoriu pe lângă o activitate principală de creștere este o împrejurare lipsită de importanță.

51 Așadar, revine instanței de trimitere sarcina de a verifica, în primul rând, dacă întreprinzătorul agricol exercită activitățile menționate în secțiunea A din anexa IV la Regulamentul nr. 882/2004, cum ar fi sacrificarea și tranșarea cărnii. În cazul unui răspuns afirmativ, revine instanței de trimitere sarcina de a verifica, în al doilea rând, dacă acest întreprinzător agricol este supus cerințelor legislației alimentare, astfel încât să fie calificat drept „operator din sectorul alimentar” sau „din domeniul hranei pentru animale”, în sensul articolului 3 punctele 3 și 6 din Regulamentul nr. 178/2002, și să fie supus controalelor oficiale menite să verifice dacă respectă această reglementare.

52 Ținând seama de considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 27 din Regulamentul nr. 882/2004 trebuie interpretat în sensul că prevede că statele membre au obligația de a impune plata onorariilor aferente controalelor oficiale privind activitățile enumerate în secțiunea A din anexa IV și în secțiunea A din anexa V la acest regulament și operatorilor din sectorul alimentar și cu activități în domeniul hranei pentru animale care desfășoară activitățile de sacrificare și de tranșare a cărnii cu titlu accesoriu față de activitatea lor principală de creștere a animalelor.

Cu privire la a doua întrebare

53 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 27 din Regulamentul nr. 882/2004 trebuie interpretat în sensul că autorizează un stat membru să aplice onorarii în cuantum inferior sumelor minime prevăzute în secțiunea B din anexa IV și în secțiunea B din anexa V la Regulamentul nr. 882/2004.

54 Mai întâi, din textul articolului 27 alineatul (3) primul paragraf din Regulamentul nr. 882/2004 rezultă în mod clar că onorariile percepute în legătură cu activitățile menționate în secțiunea A din anexa IV și în secțiunea A din anexa V la Regulamentul nr. 882/2004 nu sunt inferioare sumelor minime stabilite în secțiunea B din anexa IV și în secțiunea B din anexa V la acest regulament.

55 În continuare, din secțiunea B din anexele IV și V reiese că statele membre percep pentru controalele referitoare la lista de produse care figurează în acestea sume minime pentru onorariile prevăzute în aceasta.

56 Or, nici articolul 27 alineatul (3), nici secțiunea B din anexele IV și V la Regulamentul nr. 882/2004 nu prevăd posibilitatea de a deroga în mod general și discreționar de la aceste sume minime, în cazul în care statul a optat pentru finanțarea controalelor oficiale prin intermediul unui sistem de onorarii forfetare în conformitate cu articolul 27 alineatul (4) litera (b) din acest regulament.

57 În această privință, Curtea a statuat că aceste sume minime constituie cuantumuri limită de la care statele membre nu pot, în principiu, să deroge (Hotărârea din 7 iulie 2011, Rakvere Piim și Maag Piimatööstus, C-523/09, EU:C:2011:460, punctele 22 și 27).

58 În sfârșit, această interpretare este confirmată de articolul 27 alineatul (6) din Regulamentul nr. 882/2004, care reglementează singura derogare prin care un stat membru este autorizat să stabilească pentru o întreprindere determinată un cuantum al onorariului aferent controlului oficial la un nivel inferior celui al sumelor minime menționate în secțiunea B a anexelor IV și V la acest regulament. Or, ținând seama de indicațiile furnizate de instanța de trimitere, reglementarea în discuție în litigiile principale nu este, prin natura sa, susceptibilă să intre în domeniul de aplicare al derogării prevăzute la acest articol 27 alineatul (6), întrucât nu vizează situația unei întreprinderi determinate, ci prezintă un caracter general.

59 În consecință, articolul 27 alineatul (3) din Regulamentul nr. 882/2004, precum și secțiunea B a anexelor IV și V la acest regulament nu lasă statelor membre nicio marjă de apreciere care să le permită să deroge, în mod general și discreționar, de la sumele minime care sunt stabilite în acestea (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 iulie 2011, Rakvere Piim și Maag Piimatööstus, C-523/09, EU:C:2011:460, punctul 28).

60 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că articolul 27 din Regulamentul nr. 882/2004 trebuie interpretat în sensul că nu autorizează un stat membru să aplice sume ale onorariilor inferioare sumelor minime prevăzute în secțiunea B din anexa IV și în secțiunea B din anexa V la Regulamentul nr. 882/2004.

Cu privire la cheltuielile de judecată

61 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a noua) declară:

1) **Articolul 27 din Regulamentul (CE) nr. 882/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind controalele oficiale efectuate pentru a asigura verificarea conformității cu legislația privind hrana pentru animale și produsele alimentare și cu normele de sănătate animală și de bunăstare a animalelor trebuie interpretat în sensul că prevede că statele membre au obligația de a impune plata onorariilor aferente controalelor oficiale privind activitățile enumerate în secțiunea A din anexa IV și în secțiunea A din anexa V la acest regulament și operatorilor din sectorul alimentar și cu activități în domeniul hranei pentru animale care desfășoară activitățile de sacrificare și de tranșare a cărnii cu titlu accesoriu față de activitatea lor principală de creștere a animalelor.**

2) **Articolul 27 din Regulamentul nr. 882/2004 trebuie interpretat în sensul că nu autorizează un stat membru să aplice sume ale onorariilor inferioare sumelor minime prevăzute în secțiunea B din anexa IV și în secțiunea B din anexa V la Regulamentul nr. 882/2004.**

Semnături

i — Prezentul text a făcut obiectul unor modificări de ordin lingvistic ulterior primei publicări.